

Skötsel- och användningsplan för Hangö parker och parkskogar

Planeringsområde 3: Norra områdena

29.12.2006

Ympäristösuunnittelu OK och Hangö stad

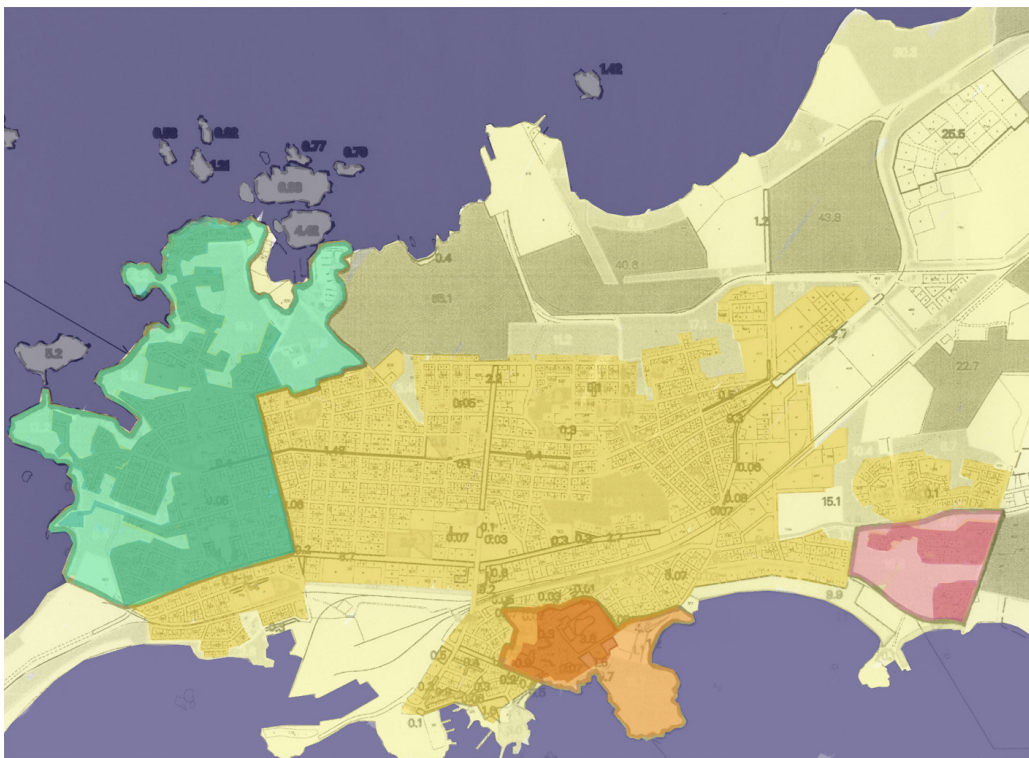
Skötsel- och användningsplan för Hangö parker och parkskogar

Bakgrund

Hangö stad beställde en användnings- och skötselplan för stadsplaneområdets parker och parkskogar år 2005. Arbetet omfattade tre områden värdefulla för sitt landskap och sin natur. Furuvik, 2. Centrum området och 3. Områdena i norr. För utrednings- och planeringsarbetet av Furuvik ansvarade landskapsarkitekt Eeva Eitsi, för centrum området ansvarade landskapsarkitekt Kajsa Sjöholm och för områdena i norr ansvarade biolog Minna Hirvonen. Terrängarbetet utfördes sommaren 2005. För varje område framställs en rapport med bilagskartor.

Arbetet har letts av Hangö stads tekniska- och miljöverkets gatuchef Jukka Lepola, parkavdelningens förman Merja Rönkkö, skogsavdelningens förman Hannu Koivisto samt miljövårdschefen Marina Heino.

Förundersökningen samt grundläggande tankar om varje område presenterades på en tillställning, som Hangö stad och Hangö miljöförening ordnade tillsammans, på hösten 2005. Varje område med målsättning för skötseln presenterades för tekniska nämnden. På våren 2006 (områdena 1. och 2.) och hösten 2006 (område 3.). Målsättningen för skötseln och grundläggande planer presenterades på en offentlig tillställning i Hangö hösten 2006.

De norra områden är märkta med grönt, Centrumområdet med orange och Furuvik med rött.

Planeringsområdets läge och situationen nu

Planeringsområdet befinner sig på Hangö udds sydvästra del och befattar många strandområden. Det begränsas söderut av Esplanaden, österut av Hangöbyvägen och delvis av Tegelbruksvägen. Västerut och norrut är havet som gräns.

Parkskogarna på Hangö udds norra sida innehåller många till naturen mångsidiga och till landskapet fina strandområden, dit även två hamnområden tillhör. Annars är stränderna rätt obebyggda och så till vida närmast friluftsområden. Det finns också många bergiga skogspartier, blomster- och bergsångar samt parkliga skyddsskogar runt bosättningen, dvs naturen är rik och mångsidig. För Skogsnäsets naturskyddsområde har man gjort en skötselplan år 1994, fågellivet och växtligheten har undersökts år 1995. Kråkuddens naturundersökning är gjord år 2003.

Nya bosättningar har uppkommit närmast på Skogsnäset, dit man gjort en detaljplan och bygginstruktioner år 1999. Till Kråkudden har man planlagt ett litet småhusområde år 2004 närmast på ett gammalt villaområde. Resten av bosättningen på området är egnahemshus och radhus av olika åldrar. Det finns också några fabriker och industrifastigheter på området.

De senaste åren har man gjort flera arkeologiska utgrävningar och hittat gamla åkrar samt rester av medeltida bosättningar. Även stället för det gamla kapellet från 1300-1400-talet, på Kapellhamnens område, säkrades i utgrävningar sommaren 2006.

Delområden

De norra områden är delade i delområden, vars nuvarande situation, mål och skötselåtgärder är presenterade som följer. Se delområdeskartor, bilagorna 1-2 och planeringskartor, bilagor 3-9.

1. FOLKPARKEN

kp1

Skogen på västra sidan av Folkparken är en medelålders (ca 50 år), vacker bergsskog och blandskog. Som undervegetation finns bl.a blåbär, ljung och på bergen mossa. Det finns en del sly och torrakor. Skogen är trampad och det finns mycket stigar.

I skogens södra del finns det två sankmarker, mellan bergen, med stående vatten och riklig växtlighet ex. vide. Även i den södra delen finns det mycket stigar.

Skogen på östra sidan är mycket bergig med tall som förhärskande trädslag. På de högsta bergen finns det ruiner från en rysk marinbas, i vilken man byggt en sommartheater. I skogen på norra sidan av området finns ett tydligt trekantigt bergsskogsparti i hörnet av Hangöbyvägen och Tegelbruksvägen.

kp2

Runt byggnaderna (en före detta danslav, nuvarande sommartheater) finns det öppen klippt gräsmatta och några björkar. Öster om byggnaderna , på berget, finns sommarteaterns scen bland ruinerna. Trädtrapporna som leder till berget är hala vid regn.

Trapporna som leder till sommarteatern borde förnyas.

kp3

De norra delarna av området söder om bergsskogen är fuktig mo: medelålders blandskog med bl.a blåbär, ekorrbär och harsyra som undervegetation. Det sydöstra hörnet av skogen är rätt ung tallskog med mycket stigar.

Målet

Området bevaras som sådant, som en bra friluftsskog och som plats för sommarteatern. Gräsområdet slås regelbundet.

Åtgärder

Områdena runt befintliga stigar putsas upp, så att användningen skulle styras huvudsakligen till dem. Området runt våtmarker putsas upp så, att de blir mera synliga. Aktiva på sommarteatern är färdiga att bygga nya trappor till teatern. Trappplanen bör godkännas av staden.

2. HANGÖBY HAMN

hs1

Skogen i den vackra viken är rätt åldersstigen och frodig blandskog, med fina tallar bland med. Vikens östra- och norra strand är rätt naturlika och den stora mängden av lider täcks till stor del av växtligheten. Bryggorna finns på den östra- och norra stranden.

hs2

I östkanten av viken finns en väg, vars vägbank är betongbunden, helt vid stranden, På andra sidan vägen finns ställvis brant berg, ställvis små lider och stora träd. I ändan av

vägen finns små lider på en liten öppen plan. Den egentliga servicebyggnaden med bränslepump finns på en asfalterad plan i västkanten av området. Bredvid Tegelbruksvägen finns en öppen oordnad båtförvaringsplats.

hs3

I korsningen av Tegelbruksvägen och vägen som vänder mot hamnområdet finns en parklik trekant, där det växer rätt stora klibbalar, lärk, gran, björk med klippt gräsmatta undertill.

Mål

Området bevaras som småbåtshamn.

Åtgärder

Området runt lidren städas upp och genom att t. ex. ordna parkeringen får man området bättre gestaltat. Växtligheten sköts vid behov, så att hamnen med omgivning hålls snygg.

3. SANDVIKSHOLMEN

sh1

Denna mot väst utstickande udd är till naturen ett mångsidigt och vackert landskap; de norra delarna är fina bergsstränder, de södra delarna är grundare stenstränder och vassruggar, de inre delarna är till huvudsak tallskog, där det också växer en och som undervegetation bl.a vit- och blåsippa, samt nunneört. I den nordöstra delen av skogen växer det tätt med unga (30-40 åriga) tallar samt gran och rönn. I skogen finns också gamla skyttegravar och skyttegropar. I de södra delarna nära den gamla bebyggelsen finns fina stora tallar och lönnar. En trädkrypare klättrade på en tallstam under ett fältbesök. Några stigar korsar viken och de är flitigt använda.

sh2

Vid näset söder om vägen finns det båtplatser och bryggor. De låga stränderna på båda sidor av udden är vassbeväxta. Längs vägen som leder till näset finns en klibbaldunge och söder om alarna växer bl.a kabbeleka (*Caltha palustris*) som är rätt sälsynt i Hangö. Stränderna bredvid näset är allmänt område, men på den södra sidan har villorna tagit över stränderna till eget bruk bl.a med bryggor. Det leder till att stigarna bryts av.

Mål

Områdets undervisnings- och friluftsanvändning förbättras. De varierande typerna av skog bevaras.

Åtgärder

Stigarna och vägledningen förbättras, infotavlornas antal ökas. Man kunde också ställa ut bord och bänkar på udden, för picknick. Blandskogen som består av träd i olika åldrar, sköts enligt trädslag och ålder ex. Den unga täta tall- och rönnskogen på norra sidan, gallras med det snaraste.

4. SKOGSNÄSET

mk1

Strandrämsan är ställvis bara några meter bred vid det nya bostadområdet, då de boende tagit över stranden med bryggor, båtplatser och t.o.m en bastu. På stranden går en grusstig. Endast ett fåtal av tomterna är omgivna med låga träd- eller järnstaket mot stranden, enligt byggnadssättsanvisningarna. Skogen har före bebyggelsen kom sträckt sig nästan till stranden, på stranden växer förutom klibbal, rönn och hägg samt några lönnar.

I växtinventeringen 20.5.1995 har man upptäckt följande:

- Bredvid vägen som leder till näset finns en klibbalslund, där det förutom klibbal växer rönn och hägg samt bl.a storrans (*Polygonatum multiflorum*), nunneört (*Corydalis solida*), vitsippa (*Anemone nemorosa*), älggräs (*Filipendula ulmaris*), närmast stranden i lunden växer sällsynt desmeknopp (*Adoxa moschatellina*), mellan lunden och vikbotten finns ännu en måbärszon (ca 20 m lång och 5 m bred).
- Ca 50 m norrut från det förra växer på stranden i Nyland sällsynt bergsbräsma (*Cardaminis hirsuta*) under några stora tallar och några klibbalar.
- efter detta, växer det på en rätt torr strand bl.a skogssmultron, nyponros (*Rosa dumalis*), gullviva och gåsört.
- Ca 100 m norrut från lunden börjar ett översvämningssområde där växtligheten bl.a består av gulkämpar (*Plantago maritima*) samt högre upp på stranden av bl.a renfana (*Tanacetum vulgare*).
- här efter börjar en ca 30 m lång och 2 m bred driftvall som består av blåmusslor. Driftvallen börjar vid en olvonbuske. På skogssidan under stora granar och tallar växer bl.a skogsviol (*Viola riviniana*), ärenpris, gråbo, kärleksört, skogslüst och blåbär
- följande strandavsnitt består mest av sten fram till slätberget på nordspetsen
- från strandberget ända till Englandklippan finns våt vassrik strandäng, där det växer bl.a storrans och i skogskanten på Hangö udd sällsynt tibast och duntrav.

Här på ca 1 km sträcka är strandens växtlighet mångsidig. De mest värdefulla områdena är desmeknoppens och bergsbräsmans förekomstområden. Klibbalslunden vid vägen till Sandviksholmen är också en viktig växtlighetsbiotop och den bidrar till desmeknoppens existens på området. De stora gamla tallarna på skogssidan skapar Skogsnäsets egenart. Översvämningssområdena är viktiga för bl.a strandängarnas existens. Åtminstone desmeknoppens och tibastens existens bör tryggas.

Mål

Områdets natur bevaras möjligast naturlig och strandens växtlighet som naturlig skyddszon. Gränsen mellan allmänt- och privat område bör utmärkas enligt byggnadsanvisningarna och strandstigen bevaras för allmänheten.

Den allmänna stigen vid stranden av skogsnäset saknar begränsning och underhåll

Åtgärder

Alla tomter vid stranden bör inhägnas med staket så, att allmänt- och privatområde skiljs åt. Strandstigen repareras och användningen leds till den. Klubbaldungen och förekomstområdet för desmeknopp bör skyddas. Den förvildade växtligheten i nordost, nära den gamla bastun snyggas upp, genom att gynna gamla kulturväxter.

mk2

Den kalkrika backens nedre del i norra delen av naturskyddsområdet längs Sikvarpsvägen har områdets viktigaste och rikaste växtlighet. Där växer bl.a rikligt med blodnäva (*Geranium sanguineum*) på ett par ställen. I östra delen av området växer tillika sällsynt brudbröd (*Filipendula vulgaris*). Andra arter är bl.a nyponros, skogssmultron, backförgätmigej och äkta johannesört. Detta område bör införlivas i det befintliga naturskyddsområdet. Norr om Sikvarpsvägen finns en urminnesstrand, vars växtlighet präglas av lågväxta enar och tallar samt mycket låga kanelrosenbestånd. Bergstaldungen på norra sidan av vägen representerar havsnära brynväxtlighet. Där påträffas bl.a en kärlik vattensamling med många kärrväxter (bl.a hjortron, tranbär, duntrav och getpons)

Väster om skyddsområdet , mellan skyddsområdet och Sikvarpsvägen finns en rätt tät och frodig blandskog. Den är gammal åker vars gränser härstammar från 1600-talet (Hangöby jordebokskarta 1647). De gamla röjningsstenarna från åkerkanten är fortfarande synliga. Området beskyddas antagligen i framtiden som fornminnesområde.

De övriga skogsområden är främst hållmarkstallskog eller rätt ung VT-MT- tallskog med inslag av rönn och annat sly. marken är stenig och fältskiktet domineras av ljung, lingon, blåbär och kråkbär. På de gamla tomterna växte huvudsakligen ekorrbär, skogstjärna, vitsippa, harsyra, tall och rönn. Även olika trädgårdsväxter förekom samt ängar där det växte bl.a backranunkel, gulmåra, teveronika, backtrav mm.

Den rika växtligheten i skogen norr om naturskyddsområdet bl.a blodnäva.

Mål

Hälltallmarksskogarna på norra sidan bevaras som naturlika frilufts- och rekreationsskogar. Enligt både Skogsnäsets skyddsområdes skötselplan (1994) och Skogsnäsets fågelbeståns kartläggning (1995) bör det nuvarande skyddsområdets gränsområden införlivas i Skogsnäsets skyddsområde.

Åtgärder

I skogsdungen norr om skyddsområdet borde göras plats åt blodnävan genom att röja små tallar och rönnar samt delvis enar. Den gamla åkern på skyddsområdets västra gräns tas fram genom att gallra sly, så att åkerkanten blir synlig. Stigarnas omgivning röjs för att förbättra gångförbindelserna.

mk3

Skogen söder om Skogsnäsets skyddsområde i hörnet av Hangöbyvägen och Skogsnäsvägen är en rätt frodig lövträdsdominerad blandskog. I de sydligaste delarna finns några öppningar där åkrar funnits. Åkrarna är numera sly- och gräsbeväxta men ställvis förekommer bl.a brudbröd och luddhavre (*Avenula pubescens*). Från ändan av vägen, med namnet Björkdungen, går en stig till en lekpark (Lapsenpuisto). Parken är i bra skick med mångsidiga lekredskap. Det finns ingen vägledning till parken. Området har för tillfället inget friluftsvärde p.g.a växtlighetens ogenomtränglighet. Mellan Harstigen och Björkdungen har man hittat ett medeltida hus, och öster om bergskullen finns en rysk artilleristation.

Omgivningen runt "Lapsenpuisto" och stigarna dit bör snyggas upp genom gallring av växtlighet.

Mål

Området borde införlivas i det befintliga skyddsområdet och skötseln borde vara likartad som på skyddsområdet.

Åtgärder

Områdets biodiversitet bevaras genom att lämna största delen av området oskött, i naturtillstånd. Då bevaras nuvarande biotop och artförekomst.

Genom skötselåtgärder returneras den tidigare omväxlingen mellan strand zon och öppna och slutna rum. Även biotop och art förekomsten återförs. En grundreparation av ängarna görs genom att gallra bort alla träd och buskar och genom att de 2-3 första åren slå ängen två gånger under sommaren, sedan en gång per sommar i augusti. Avfallet krattas och förs bort från ängen. Rand zonen mellan skog och äng lämnas obehandlad, pga att den är av varierande natur och landskapsmässigt vacker.

De landskapliga värdena accentueras genom att gallra en 5 m bred zon, närmast stigarna, från unga rönnar, lönnar, tallar och björkar samt genom att öppna utsiktsstråk till ängar och genom att bilda små "ängsfickor" längs stigarna. "Ängsfickorna" placeras vid ställen där det tidigare funnits ängsväxtlighet. Även enskilda, fina trädexemplar tas fram genom att gallra näromgivningen. Gallring och trädhuggning utförs i september-oktober. Avfallet samlas ihop och förs bort så, att det inte blir spår i terrängen.

Genom hela Skogsnäsets område föreslås en utbyggning av stignätet, som skulle möjliggöra att bekanta sig med den mångsidiga naturen. De redan befintliga stigarna byggs ut så , att de mest betydande naturmålen och landskapen syns från stigen. Som bredd på stigen räcker 50 cm och runt den en öppen zon på 1,5m. Längs stigen kan man placera ut bänkar och skyltar med information om platsen man ser.

Den medeltida bosättningens plats blir ett fornminnesområde, därför får inte stigen som går gnom området och leder till lekplatsen förbättras. Det är ändå viktigt att gallra växtligheten

runt stigen och lekparken, så att både lekpark och fornminnesplats är mera synliga och tillgängliga.

Man har föreslagit en utvidgning av naturskyddsområdet, för att skydda det rikliga fågelbeståndet, på följande sätt:

- naturskyddsområdets västra gräns borde gå vid Sikvarpsvägen, så att en tydlig skyddszon skulle bildas till området.
- Den norra gränsen borde gå ovanför fornstranden, så att hela släntens mångfald som finns på naturskyddsområdet, skulle säkras.
- Syd och sydvästgränsen borde flyttas söder om buskområdet mot Hangöbyvägen. De gamla åkrarna som blir på området, längs vilkas dikesrenar fina björkrader redan vuxit upp, borde slås på sin högre växtlighet så, att den redan utvecklade lägre torrängsväxtligheten skulle komma fram. Då skulle den östra gränsen naturligt flytta till Skogsnäsvägen

5.KASBERGET

kb1

Udden är till största delen hålltallmarksskog, ställvis öppet berg. På Kasbergets högsta topp finns en TV / radiomast och bredvid den ett par bostadshus. från HUS (Hangö Udds Segelsällskap) paviljong leder en rätt sliten stig till den långa bryggan som börjar från strandberget i ändan av udden. Före bryggan går stigen på spångar längs stranden.

kb2

Mellan bergen och på stranden växer rätt frodig blandskog, med stora björkar blandmed och klibbalar på stranden. Söder om HUS:s paviljong och i uddens ända i svackan mellan bergen växer ca 40 årig tät granskog. Genom granskogen går en stig mot söder över udden till Kapellhamnen.

kb3

Stranden består av sand eller småsten och har en del strandväxtlighet. Norr om paviljongen växer det mycket gräslik strandväxtlighet samt bl.a vresros vid stranden.

kb4

Paviljongens omgivning är skött gräsmatta och stora tallar. Norr om paviljongen växer en fin strandtallskog. Skogen är delvis slybevuxen och genom den går en strandstig.

kb5

Tallskogen byts till en frodig klibbalslund då man går mot norr längs stranden. På tallskogsområdet växer mycket lönn- och rönnskott samt en del hassel, brakved och måbär. I skogen går många stigar från tomterna till stranden. Strandstigen fortsätter genom lunden och i kanten av den finns en stor fridlyst tall. Vid lunden är stranden rätt frodig och lundens undervegetation består av bl.a hallon, nässlor, och jättebalsam. Tidigare har undervegetationen nära radhusen bestått av vitsippor, men invånarna har gallrat områdets buskskikt för havsutsiktens skull. Därför har nässlor och hallon förvildats.

kb6

Området mellan bebyggelse och vägar i områdets nordöstra del är delvis kargt berg, delvis frodig lövskog (stora björkar, lönnar och alar) samt delvis gräsplan, som används som spelplan.

Mål

Området bevaras som friluftsb- och rekreationsområde.

Åtgärder

Stignätet längs stränderna borde förbättras för friluftsanvändning. Den fridlysta tallen som finns i klubbalslunden borde tas fram genom att snygga upp omgivningen. Från talldungen söder om lunden kunde man försiktigt gallra rönn- och lönnsl, speciellt omkring stigarna för att förbättra sikten. Däremot bör man lämna lundlik växtlighet så som hassel, brakved, och måbär bl.a som boplatser åt fåglar.

Tallskogens undervegetation gallras genom att gynna lundvegetation.

6. KORSNINGEN FISKAREGATAN OCH SKOGSNÄSVÄGEN

kk1

Området mellan Västergårds festplats och Skogsnäsvägen är en tydlig blomsteräng och behöver inte slås. Mittemot hörnet av Fiskaregatan och Skogsnäsvägen är också en blomsteräng, som österut fortsätter som berg. På ängen växer bl.a törel (*Auphorbia helioscopia*), äkta malört (*Artemisia absinthium*) och luddhavre (*Avenula pubescens*). Söder om Västergård längs fiskaregatan finns också blomsterängslik växtlighet som håller på att växa igen med bl.a backlök (*Allium oleraceum*) och den hotade sandlöken (*Allium vienale*).

kk2

Den till park planerade ängen på östra kanten av Skogsnäsvägen håller på att växa igen. Ett annat rätt utbredd ängsområde, Gunnarsäng, finns söder om Fiskaregatan, på ängen växer förutom lönn många fina rosor. På detta område har man gjort utgrävningar från järntiden.

kk3

På norra sidan av Fiskaregatan finns ett rätt stort kalt berg. I bergskanten bredvid vägen har man under tre års tid gjort arkeologiska utgrävningar, där man hittat rester av en medeltida

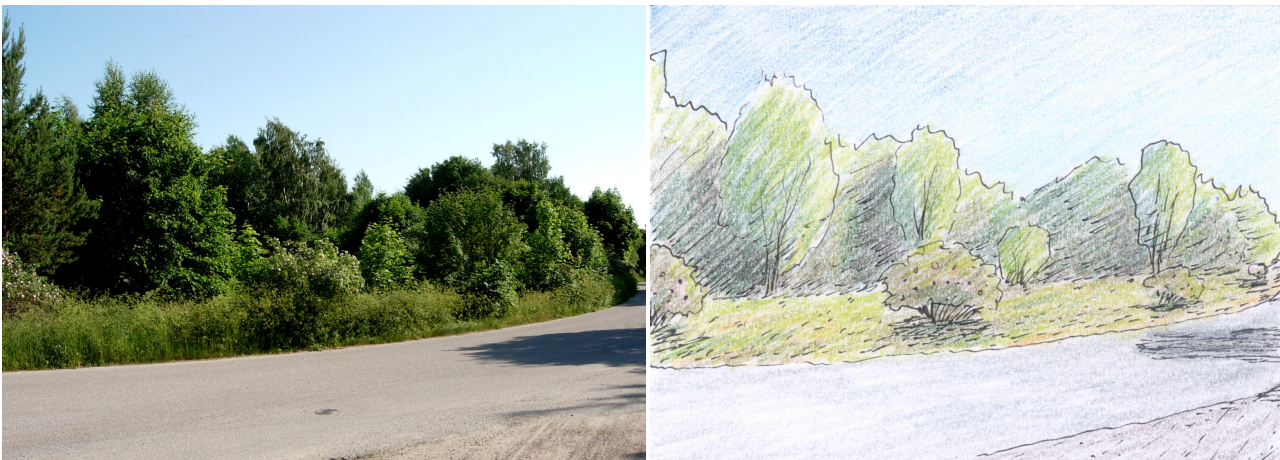
(1200-talets slut till 1400-talets början) bosättning och dess åkrar. De sista utgrävningarna gjordes sommaren 2006 under den lätta trafikleden.

Mål

De gamla värdefulla ängarna återställs och områdets uttryck städas.

Åtgärder

Ängsområdena snyggas upp och tas fram genom gallring och genom att lämna utvalda enskilda träd såsom ask, lönn och tall och buskar t.ex rosor på bergsängen. Blomsterängarna sköts genom att slå dem två gånger per sommar och föra avfallet bort. Bergsängarna slås ej. På norra sidan av Fiskaregatan sätter man upp en infotavla om de gjorda utgrävningarna och deras resultat.

Ängarna tas fram genom gallring, några utvalda buskar och träd lämnas.

7. KRÅKUDDEN

På de centrala delarna av Kråkudden har år 2003 gjorts en natuinventering (Luontotieto Keiro) som grund för detaljplanen. Kråkudden är till sin natur ett varierande område. Naturvärdet formas av en helhet, som består av frodig skog och stränder samt krävande fågelarter. Många av de på området förekommande sällsynta fåglarna är beroende av murkna träd, som finns delvis i lunden och bredvid parkeringsplatsen i aldungen. Sandstränderna i väst och nordväst är speciellt värdefulla, eftersom de förblir öppna p.g.a vågornas och isens kraft. Strandens växtlighet är rätt artrik och typiskt för sandstränder. Alla blandskogsområden på Kråkudden är i friluftsanvändning och även den södra stranden är stigbelagd.

vn1

Områdets västra del är en fin bergig udde, varifrån det öppnas en utmärkt utsikt västerut mot havet. Udden är ett utmärkt fågelobserveringsställe, av de fåglar som flyttar norrut från Hangöudd. I mitten av udden finns en idyllisk grusvik, där de växer några strandtallar och rönnar. På berget i söder finns ett litet kärr i en bergsgrop. På udden finns gamla ryska marinbas befästningar och i sydslutningen gamla skyttegravar. Till befästningarna leder en guidad, rätt sliten, stig som närmast går över berg. Det släta berget i norr sträcker sig nästan till hamnens vågbrytare.

vn2

Mellan Strandbergen och hamnens vågbrytare finns en liten sandstrand. Den på stranden växande sällsynta strandkålen (*Crambe maritima*), är en tvåårig växt som ofta växer i sand eller grus på yttre skär. Sandnarv (*Honckenya peploides*) och strandsenap (*Cakile maritima*) är däremot typarter för havsstränder. I närheten av hamnen har många av skärgårdens fågelarter bo. Berget bredvid stranden sträcker sig nästan till vändplatsen.

Uddens södra strand är västerut en öppen sandstrand, där det växer endast några sandstrandsväxter mest strandråg (*Leymus arenarius*). Den östra delen av stranden är skyddad och vågorna för med sig övergödande alger. Växtligheten som består av kvickrot, vicker, vejde, vass, besksöta och gåsört täcker stranden nästan helt. År 2002 fann man på strandens östra del den sällsynta strandmållan (*Atriplex grabriuscula*). Strandens trädbestånd är talldominerat med klibbal bland med, rosorna breder ut sig mot öst. I framtiden kan stranden växa helt igen. Nära södra stranden finns en bebodd villa som också har förbindelse med stranden.

vn3

På uddens norra kant finns två bebodda villor samt ett ödehus. Bredvid villorna är hamnområdet. Mellan strandberget och hamnens vändplats växer vide, rönn och tall rätt tätt. Som markvegetation växer bl.a liljekonvalj, ekorrhår och ärenpris. Bredvid vändplatsen finns en fuktig lund, där det växer klibbal av oli åldrar, lönn och björk. Trädbeståndet är tätt och skuggigt och löv-rötträd finns det tillräckligt av. I buskskiktet växer det hägg, måbär, olvon och hallon. Som undervegetation växer rödblåra, nejlikrot och kirskål. Bastardnäktergalen, som är rätt sällsynt, häckar i skogsdungen. Skogsdungen är graderad som lokalt värdefull p.g.a trädbeståndets naturlighet, rötträdets antal och den häckande bastardnäktergalen.

vn4

I den västra delen av udden före svackan i mitten finns hålltallskog. Uddens östra del är varierande torr håll, hålltarllmarkskog och öppet berg. Från det högsta berget öppnar sig en fin utsikt mot norr och kapellhamnen, dit man kunde öppna vyn ytterligare. En guidad stig leder till den skyddade jättegrötan som finns på berget.

vn5

Uddens södersluttning är ca 50 år gammal talldominerad skog, som närmast består av fuktig mo. Som undervegetation växer dock bl.a ängskovall och hörarter, som pekar på att området tidigare kanske varit äng eller hage. Vid stranden växer klibbal.

vn6

Den frodiga sänkan i mitten av udden har tidigare varit äng eller hage, av vilken orsak naturen fortfarande är mångsidig. Det mest låglänta området vid vägen har klassats till igenväxande äng, där det växer bl.a stora tallar, klibbal och hallon. Områdets västra sida är fuktig lund, där det växer bl.a sällsynt skogslök och oxel. Skogslöken förekommer sparsamt på sydvästkusten i lundar och buskage. Arten är en arkeologisk nykomling som spridits med människan. Oxeln är en sällsynt genuin art, som förekommer närmast i sydvästra skärgården i torra och steniga lundar. Området runt den mest låglänta delen är lundlik fuktig mo. Det finns också en mossbeklädd stenhög och bredvid den en vattenfylld grop, på området, ur vilken skyttegravslika diken går ut. Öster om Kråknäsvägen intill vägen finns ett litet kärr, där det växer bindvide och klibbal. De våta ställen byts utan klar gräns ut till den omgivande fuktiga en aning slyiga hållmarken. I områdets södra del finns en bebodd villa-tomt.

Målet

Hela området bevaras i sitt naturtillstånd, som ett av naturen mycket varierande och värdefullt rekreations- och friluftsområde.

Åtgärder

Stigarnas omgivning snyggas up vid behov. De skyddade strandvikarna förhindras från att växa igen genom att försiktigt gallra t.ex. rosor. Räckena som omger jättegrytorna byts ut till bastantare järnräck.

8. KAPELLHAMNEN

ks1

Kapellhamnen är en av västra Nylands viktigaste historiska hamnplatser, som p.g.a sitt skyddade läge fungerat som hamn sedan vikingatider. Hamnen har bevarat sitt pittoreska utseende med bryggor och små strandlidor, som är i privatägo och huvudsakligen välskötta. Ännu på 1950-talet hade ca 40 fiskare, av vilka en stor del var yrkesfiskare, sina båtar där. Hamnens stränder har alltid varit öppna, så att näten inte skulle smutsas av löv. Nuförtiden är båtarna närmast hangöbornas småbåtar. Den gemensamma bryggan befinner sig i hamnens västkant och den borde pålas och asfalteras (staden har delvis redan låvat). Avfallsstationen befinner sig vid bryggan och är flitigt använd på sommaren. I hamnens östra kant finns en gammal mattvättningsbrygga, som också används som simbrygga.

ks2

Helt i ändan av viken finns en klubbalslund, där det växer bl.a vitsippa, blåsippa och nunneört. Allunden är grundligt gallrad på talkojobb för ca. fem år sedan. En del av området är gräsmatta, som sköts av de boende med egen gräsklippare. På gräsmattan spelas det bollspel på sommaren och årligen ordnas många evenemang bl.a nyårsmottagning, midsommarfest, forneldarnas kväll i augusti och ett juljippo. Till de olika talkon deltar en aktiv boendegrupp som består av ca. 50-80 hushåll. Bl.a har man den senaste tiden själv dragit en elkabel till händelsefältet för bl.a julgransljusen. Staden har byggt foten för julgranen och annat dylikt. I områdets sydvästra del finns en rätt igenvuxen lövskog, som lämnats i sitt naturtillstånd som livsmiljö för bl.a insekter och fåglar. Skogspartiet har städats upp sommaren 2006. Rätt stora klubbalar och björkar samt enstaka tallar växer på det gallrade området samt enstaka skott.

Den historiska och idylliska Kapellhamnen saknar guidning och städning av miljön.

Det gamla kapellets plats hittades sommaren 2006 på en privattomt i mitten av bosättningsområdet mellan Västervägen, kapellhamnsgränden och Kråkuddsvägen. Det finns säker information om kapellet från 1500-talet, men det har antagligen existerat redan på 1300- och 1400-talen. Längs Västervägen i början av stigen som leder till jättegrytan finns kapellets minnestavla.

På sommaren går ett tåg, Sjöormen, runt i Hangö. Rutten går förbi Fiskehamnen, där tåget stannar. På stationen kunde finnas kartor över närområdet, med vilka resande kunde bekanta sig med omgivningen till fots och sedan fortsätta färden med nästa tåg.

Målet

Hoppeligen fortsätter samarbetet mellan staden och invånarna för att förbättra Kapellhamnens trivsamt. Invånarna önskar bl.a en stig till udden, ett simställe på Kasbergets sida, en snyggare avfallsstation samt att skrotet runt ett par lider skulle försvinna. Boendeföreningen är villig att fortsätta med talkon och att fortsättningsvis t.ex klippa gräsmattorna.

Åtgärder

Området runt två skrotiga lider städas upp. Avfallsstationen flyttas mera i skymundan och dess omgivning asfalteras. Avfallstationen skulle t.o.m kunna behöva tak och väggar runt sig. (används mycket sommartid och är tidvis rörig)

Mattvättningsbryggan borde flyttas upp på torra land. Den nya simplatsen med omklädningsrum kunde flyttas närmare Kasbergets udde till renare vatten, där den kunde fungera även som vinterbadplats. Strandstigen som invånarna önskat sig, kräver en ordentlig grund åtminstone på våtmarken i sydvästra hörnet. Boendeföreningen är villig att bygga resten själv bara de får lov och material från staden.

Det nuvarande minnesmärket för kapellet är trafikmässigt dåligt placerad. Informationstavlan om det gamla kapellet borde omplaceras t.ex. till vägkanten som leder till avfallsstationen. Då skulle den stå på en central plats samt vara på nära avstånd från kapellets plats, som är svårtillgängligt från bosättningen.

9. SKEPPAREGATAN

Parkrämsan fortsätter på andra sidan gatan som fortsättning på Gunnarsgatan och sträcker sig ända till fiskaregatan. Skogen är lövträdsdominerad med bl.a björk, lönn, al. Genom skogen går en grusbelagd lätt- trafikled, som är den ursprungliga vägen till Skogsnäset. Skogsremsan som går in i bostadsområdet är intensivt gallrad, tidigare har här funnits tibast.

Mål och Åtgärder

Området bevaras som nu och endast nödvändig gallring och städning utförs.

Vägen som förr ledde till Skogsnäset är nu en idyllisk led för lätt trafik.

10. KAPELLHAMNSVÄGEN

kt1

Norr om vägen mellan Gunnarsgatan och Hamnholmsvägen finns ett utbrett hållsskogsområde. Största delen är hålltallmarksskog med tt korsande stigar.

kt2

Skogen i sydvästra hörnet är tätbevuxet, med björk, tall och klibbal bland med. Även skogen söder om vägen, med stora klibbalar och andra lövträd, är tät. Den går ihop med skogen längs Lotsgatan och bildar så ett grönstråk.

kt3

I områdets nordöstra hörn växer det höga tallar, lönnar, björkar samt tät skottskog. Skogen och berget bredvid är i detaljplanen utmärkt som område som tjänar social och sjukvård.

kt4

I områdets sydöstra hörn bredvid bebyggelsen finns ett i planen utmärkt parkområde som är rätt stor och tät blandskog. I skogen på södra sidan av vägen växer det tät lövskog med bl.a stora klibbalar. På våren blommar det en matta av vitsippor under alarna.

Mål och Åtgärder

För att undvika slitage av den känsliga bergsvegetationen, bör stigen märkas ut tydligt. De täta skogsdungarna gallras småningom till mera parklika, så att de passar bättre för rekreation.

11. BOLLPLANEN

pk1

Grusplanen är för tillfället nästan oanvänd och ställvis har gräset börjat växa.

pk2

Planen omges av talldominerad ca 60-70 årig blandskog. markvegetationen är varierande blåbär, örnbräken, och ställvis finns det rikligt med sly. Runt omkring på alla sidor finns använda stigar d.v.s genomgångstrafiken är riklig.

Mål och Åtgärder

Man bör utveckla ny aktivitet till bollplanen. En del av planen kunde fungera som ex. konditionsbana, en del som barnlekplats eller som idrottsplats för unga och en del som hundpark. Slyet runt planen gallras så att de fina tallarna kommer fram. Stignätet förbättras och förtydligas för att minska på slitagen.

12. SLAKTERIBUKTEN

ur1

Vid korsningen Lotsgatan - Remmarevägen finns en simstrand som lokalbefolkningen använder , man ordnar ex. simskola. På den låga sandstranden finns nästan ingen strandvegetation. I norra ändan finns ett litet bergsområde. På stranden finns en liten omklädningsbyggnad och bebyggelsen sträcker sig ställvis nära stranden.

ur2

Strandvegetationen består av stora fina tallar. Det finns ingen parkeringsplats på området och därför är undervegetationen kraftigt sliten.

Strandens fina tallar tål inte bilparkeringen på stranden.

Mål och Åtgärder

På grund av flitig användning av stranden bör bilparkeringen märkas ut tydligt i terrängen, vid ingången nära Lotsgatans ända av stranden. Körning till stranden kunde förhindras med t ex. staket eller bom. Strandens stora tallar kunde gallras vid husen efter en terrängmärkning tillsammans med stadens representant.

13. LOTSGATAN OCH -GRÄNDEN

luk1

På Lotsgatans norra sida närmast stranden finns ca 40 gammal talldominerad blandskog delvis också sly (fuktig mo), några stigar korsar området. Längre bort från vägen finns ett rätt stort bergsområde, där det växer tall.

luk2

Mellan Galeasgatan och Båtsmansgatan växer blandskog, me ca 70 år gamla björkar bland med. Mellan Båtsmansgatan och den lätta trafikleden finns rätt tät ca 60-70 årig blandskog, med bl.a stora fina klibbalar, gran och tall bland med. Som undervegetation finns bl.a hallon och tät skottskog.

luk3

Då man rör sig österut från den lätta trafikleden byts den grandominerade blandskogen småningom till sliten granskog, som är rosig och full med stigar. Norr om granskogen finns ca 60-70 årig grandominerad blandskog. Som undervegetation växer blåbär, ekorrbar, harsyra och örnbräken. Genom stigen går en huvudstig från Lotsgatan till Kapellhamnsvägen samt några andra stigar.

luk4

Mellan radhus- och egnahemsbebyggelsen finns ca. 60-70 årig blandskog, med riklig slyväxtlighet. Som undervegetation finns bl.a blåbär. Under ett terrängbesök flög det upp en duvhök.

luk5

Längs Lotsgränden finns en ca 40 årig grandominerad blandskog, som ställvis är gallrad. I områdets östra del växer det bland med granarna betydligt äldre stora tallar och björkar. Som undervegetation växer det stenbär, harsyra och blåbär.

Mål och Åtgärder

Skogspartierna sparas som skyddszon i kanten och mellan bebyggelsen. På några ställen finns det orsak att gallra fram fina trädexemplar. Stignätet förbättras och snyggas upp genom att ta fram tydliga huvudstigar.

14. ELDAREGATAN

läk1

Bredvid skeppsdockan, nordost om Gåsörbuktens strandområde, finns en vacker bergig backe där det växer hålltallskog.

läk2

På södra sidan av bergsområdet är skogen talldominerad ca 40 gammal blandskog (torr/fuktig mo), vars undervegetation består av bl.a blåbär, ljung, lingon, örnbräken. Skogens många stigar är i flitig användning.

läk3

På båda sidor av Eldaregatan, öster om den bergiga backen finns en rätt tät ca 60 örig blandskog (fuktig mo). Längs Lotsgatan finns ett område, mellan bebyggelsen och Eldaregatan, där det växer stora granar och lövträd.

Mål och Åtgärder

Skogspartierna bevaras i naturtillstånd och i friluftsanvändning. Om det finns behov av småhusbebyggelse, så finns det inga hinder, varken för natur eller landskap, att utvidga bebyggelsen längs Eldaregatan.

15. GÅSÖRSBUKTEN

gb1

Denna långgrunda sandstrand används mycket som simstrand. På stranden finns en del strandväxtlighet bl.a strandsenap, strandråg, saltarv. Sandstranden fortsätter ända till Gåsörsudden.

gb2

Tallskogen bredvid stranden är sliten bl.a p.g.a parkering av bilar. Vägen som leder från Eldaregatan till stranden är obestämd och har många förgreningar. På strandens norra sida finns en liten skeppsdocka och en hamnvik. Nordöstra delen består av sliten parklik tallskog, som har många stigar och en skogsväg till skeppsdockan. På strandens sydöstra sida finns ett avstängt fabriksområde.

Mål och Åtgärder

Området bevaras som den är, en strand som även används som simstrand. Bilparkeringen och stigen från gatan borde ordnas, så att den inte "förvildar sig" och ökar slitagen. Bilparkeringsplatsen märks ut i terrängen och körning till stranden förhindras med staket eller bom.

Skötselklass

Största delen av området sköts enligt skötselklass C2 (friluftsskog). I denna klass är målet för skötseln att bevara och utveckla den ursprungliga skogsnaturen och naturtyperna, att trygga faunans livsförhållanden och friluftsmöjligheterna. I skötseln strävar man efter att bevara skogskänslan. Med parkskog menar man i denna klass en skog med rumsvariation och gläsare skogsbestånd runt stigar.

Vissa skogar mellan bosättning och väg eller bosättning och strand sköts enligt skötselklass C1 (närskogar), i vilken det ingår att sköta om slitagehållbarheten och att det är gallrat runt stigarna.

De nuvarande ängarna och de gamla åkrarna som röjs upp, sköts enligt skötselklass B2 (landskapsängar)

lekplatsen "lapsenpuisto" samt den lilla triangelformade planteringen vid Hangö bys hamn, Folkparkens gräsmatta, bollplanens mittområde, Fiskehamnens gräsområde och den lilla spelgräsmattan vid Kasberget sköts enligt skötselklass A3 (skydds- och bruksområde). Målet för skötselklassen är att bevara det parklika uttrycket, att trygga friluftsmöjligheterna samt att bevara tryggheten och skicket. Lekparkens lekverktyg underhålls enligt skötselklass A2.

Nästan hela Hangöbys hamnområde, Kappelhamnens bryggområde, Skogsnäsets strand, Kasbergets och Kråkuddens sandstränder samt simstranden och Gåsörsbuktens strandområden har utsetts till specialområde E. Målet för skötseln i dessa områden har definierats enligt ställets specialnatur.

Tidtabell och kostnadsuppskattning

Primära uppgifter på Hangös norra skogsområden är att städa upp områdena och gallra runt stigarna. Tidtabell och kostnadsuppskattning är som bilaga 1.

Källor:

Hangon kaupunki ja Luontotieto Keiron 2003; *Varisniemen asemakaavahanke, Luontoselvitys*
 Hangon kaupunki ja Suunnittelukeskus Oy 1999; *Metsäkannaksen asemakaavan rakennustapaohjeisto*
 Hangon lintuharrastajat, Kari Salovaara 1995; *Metsäkannaksen lintukartoitus 1995, Hanko, Hangonkylä*
 Mellanrapport sammanställd av Thomas Bonn 1995; *Inventering av växtligheten på Skogsnäset i Hangö*
 Suomen Ympäristösuunnittelu Oy 1994; *Hanko, Metsäkannas, Hoitosuunnitelma Hankoniemen luontokatsaus, Hangon ympäristölautakunta 1994*
 Silvast Pekka 1985; *Hankoniemi 22.3.1940-2.12.1941 Neuvostoliiton merisotilaallinen tukikohta. Hangon museon julkaisusarja 1.*

Intervjuer:

Georg Haggrén, arkeolog, Helsingfors Universitet
 Kalevi Keynäs, biolog, gemensam terrängbesiktning på alla områdena sommaren 2005
 Matti Mare och Tapio Kekkonen, representanter för Kappelhamnens bostadsförening
 Margus Ellermaa, Syddssekreterare för Tringa ry.

Bilaga 1.

Parkskogarna i norra delen av Hangö / Tidtabell och kostnadsberäkning

	Uppgift / skyndsamhetsordning	Tidsperiod	Kostnadsberäkning
1.	Röjning av strandskogen vid Västfjärdsvägen och uppsnyggning av omgivningen vid den fredade tallen	1. året	
2.	Röjning av stigar vid lekparkens (Lastenpuisto) omgivning	1. året	
3.	Gallring av ung skog i norra delen av Sandviksholmen	1. året	sammanlagt 7 500 €
4.	Förnyande av räckena vid jättegrytan på Kråkudden	1. -5 åren	
5.	Renovering av avfallsstationen i Kapellhamnen och uppsnyggning av omgivningen	1. -5. åren	
6.	Röjning av torra ängar och ängar vid Fiskaregatan	1. -5. åren	
7.	Informationstavlor om grävningar vid Fiskaregatan och om Gamla Kapellet	1. -5. åren	
8.	Dirigering av bilparkeringen på simstranden och Gåsörsbukten	1. -5. åren	
9.	Varsam röjning av nedre delen av den kalkhaltiga slutningen på Skogsnäset på specifika växters villkor	1. -5. åren	
10.	Varsam röjning av tilltäppande växtlighet för strandbuktens strandväxter på Kråkudden	1. -5. åren	
11.	Material för stigen vid Kapellhamnen	1. -5. åren	sammanlagt 25 000 €
12.	Gamla åkrar tas fram genom röjning på Skogsnäset	5.-10. åren	
13.	Avlägsning av Kapellhamnens mattbrygga och grundande av en ny simplats	5.-10. åren	
14.	Stignätet snyggas upp	5.-10. åren	
15.	Utvecklande av bollplanens användning	5.-10. åren	sammanlagt 20 000 €
16.	Röjning och utvecklande av omgivningen på naturskyddsområdet vid Skogsnäset	10.-20. åren	
17.	Skogarna putsas upp runt bosättningen	10.-20. åren	
18.	Fortsatt utvecklande av bollplanens användning	10.-20. åren	
19.	Gestaltning av parkeringen i Hangöby hamn	10.-20. åren	
20.	Upprustning av stigar och konstruktioner	10 -20. åren	sammanlagt 40 000 €
	Sammanlagt	20 år	sammanlagt 92 500 €